

GENEZA.
Skąd przyszedliśmy, kim jesteśmy,
dokąd zmierzamy?

UNIwersytet
ŁÓDZKI

 www.uni.lodz.pl

Zdjęcie na okładce: *Mitochondrialne pramatki*, 2020-21,
drewno i ceramika patynowana i barwiona, wys. 25 cm, średnica 70 cm

Kontakt:

Marzena Mirewicz-Czumaczenko

www.mirewiczczumaczenko.wordpress.com

bmmczumaczenko@tlen.pl

(+48) 609 795 731

atelier: Łódź, ul. Żeligowskiego 56

GENEZA. Skąd przyszliśmy, kim jesteśmy, dokąd zmierzamy?

Pramatka

Część DNA, czyli informacji genetycznej (sekwencji genomu), dziedziczymy tylko po matce – to tzw. mitochondrialne DNA (mtDNA). Każdy z nas ma określony jego wariant opisany rodzajem i liczbą specyficznych zmian, które nagromadziły się w nim w ciągu dziesiątek tysięcy lat, od momentu pojawienia się mtDNA mitochondrialnej Ewy – mitochondrialnej pramatki wszystkich współczesnych ludzi. Warianty te nazywamy haplogrupami mtDNA.

„Ale bez względu na liczbę pokoleń dzielących nas od czasu, kiedy żyła kobieta, która pierwsza miała ten specyficzny wariant mtDNA, bez względu na liczbę zmian, jakie w nim zaszły, jest on nadal rozpoznawalny. I nawet po dziesiątkach tysięcy lat wiadomo, od kogo pochodzi – badając go, można ustalić naszą linię genetyczną, pierwszego przodka w linii żeńskiej”

– mówi prof. Wiesław Lorkiewicz z Katedry Antropologii WBiOŚ UŁ

„Europejczycy mają siedem pramatek, praprzodkiń, od których wywodzi się prawie 95% mieszkańców naszego kontynentu. Nadano im imiona od liter, którymi oznaczono charakterystyczny fragment DNA dziedziczony przez nas po pramatkach: Helena, Velda, Tara, Katarzyna, Jasmina, Urszula i Xenia. Niektóre z nich przybyły do Europy bardzo dawno, bo 45 tysięcy lat temu (Urszula), inne ok. 7 tysięcy lat temu (Jasmina). Przyszły z południa i wschodu, wszystkie zaczęły wędrówkę po Europie na południu kontynentu – na terenach dzisiejszej Grecji, Włoch, Hiszpanii, a także Syrii, Gruzji, Turcji”

– wyjaśnia mgr inż. Błażej Marciniak z Biobanku UŁ

Biobank – wielka baza ludzkości

Pracownia Biobank jest jednostką naukową Uniwersytetu Łódzkiego, która zajmuje się zagadnieniami z zakresu biologii molekularnej i genetyki oraz pobieraniem, gromadzeniem, przechowywaniem i udostępnianiem materiału biologicznego do prowadzenia badań naukowych.

U podstaw powstania Pracowni Biobank leżała idea zainicjowania na Uniwersytecie Łódzkim działalności w obszarze biobankowania materiału biologicznego z użyciem najbardziej aktualnej wiedzy i najnowszej technologii. W pracowni zdeponowana jest głównie ślina oraz krew, lecz istnieje również zaplecze techniczne do biobankowania surowicy, osocza oraz komórek jednojądrzastych.

Obecnie Biobank tworzy (jako jeden z siedmiu ośrodków w kraju) ogólnopolskie Konsorcjum na rzecz Infrastruktury Badawczej Biobanków i Zasobów Biomolekularnych BBMRI (Biobanking and BioMolecular Resource Research Infrastructure) i współtworzy Polską Sieć Biobanków, która zrzesza największe biobanki w Polsce.

Od roku 2016 Pracownia należy również do dwóch innych organizacji zrzeszających biobanki: ESBB (European and Middle Eastern Society for Biopreservation and Biobanking) oraz BCNet (Biobank and Cohort Building Network).

W 2022 r. w ramach prac Pracowni Biobank uruchomiony zostanie polski węzeł krajowy Europejskiego Archiwum Genomów.

Marzena Mirewicz-Czumaczenko

Urodziła się w 1968 roku w Łodzi. Studiowała w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi na Wydziale Grafiki w latach 1989–1996 oraz na Wydziale Rzeźby i Działań Interaktywnych w latach 2016–2018. Zajmuje się rzeźbą, rysunkiem, grafiką projektową i artystyczną.

„Prace Marzeny Mirewicz-Czumaczenko cechuje opowieść o tym, **jak bez dosłowności przedstawić można kobietę, wyrzeźbić ją w kamieniu, drewnie, pokazać na tkaninie** poprzez kompozycję skomplikowanych, abstrakcyjnych układów linearnych.

Dominująca jest linia ciała, kobiecego ciała. W sztuce artystki ważne są rytmy syntetycznych linii, łuków, kręgów, które podświadomie kierują odbiorcę do wizerunku kobiety. Jej wizja nie ma charakteru erotycznego, nie ukazuje piękna czy brzydoty, po prostu jest zapisem wszystkich kobiet i autografem Marzeny-kobiety”

prof. Janusz Czumaczenko (2021)

„W żadnej z prac nie znajdziemy kobiecej twarzy, części ciała tak indywidualnej dla każdej kobiety, najpełniej mówiącej o charakterze czy towarzyszących jej emocjach. Tym zabiegiem artystka (...) zaznacza, że chce opowiadać o cechach wspólnych, nie zastanawiać się nad przedstawieniem tej konkretnej osoby, pragnie badać archetyp. W swoich pracach nie znajduje miejsca na wartościowanie pod względem urody czy skupienie się na cechach nieszablonowych. Sięga do pierwotnych ideałów piękna. Interesuje się estetycznymi walorami początków twórczości artystycznej. Odbiorcy zaproszeni są do czytania, podążania za linią kobiecego ciała, prostych kresek, które nawet za setki lat mają być rozpoznawalnym zapisem płci”

Dominika Pawełczyk (2018)

Tara, 2019,
marmur, 64 x 10 x 12,5 cm

La Que Sabe

(w tłumaczeniu z jęz. hiszpańskiego
znaczy „**Ta, Która Wie**”)

„Odzwierciedla i osobistą, i pradawną przeszłość ludzkości, ponieważ przechodzi z pokolenia na pokolenie i jest stara jak czas. Jest kronikarką kobiecych intencji. Przechowuje kobiecą tradycję. Ta, Która Wie, jest w nas. Tkwi w najgłębszych pokładach kobiecej psychiki, odwiecznej, zawsze żywej Jaźni”

Clarissa Pinkola Estes, *Biegąca z wilkami*

Taki tytuł nosi cykl moich prac z lat 2014-17. Na wystawie Geneza. Skąd przychodzimy? Kim jesteśmy? Dokąd zmierzamy? postanowiłam zaprezentować trzy z nich. Na pracach nadrukowane są znaki związane z kobiecością, odciski z innych moich prac, ceramicznych płaskorzeźb. To halki i koszule nocne z poprzednich pokoleń pochodzące z mojego rodzinnego domu. Minęło kilka lat i La Que Sabe objawiła dla mnie kolejną inspirację. Odzwierciedlenie zagadnienia pokoleń, matrycy, śladów znalazło ponownie źródło, które tkwi w nas, w najgłębszych pokładach naszego ciała... tym razem związane jest z żeńską linią genetyczną – mitochondrialnym DNA.

Zwiastunki, 2022,
drewno i ceramika patynowana i barwiona,
23 x 10 x 5 cm

W 2019 roku Biobank Łódź, który zajmuje się zagadnieniami biologii molekularnej i genetyki, przeprowadził badania mitochondrialnego DNA populacji ludzkiej na terenie Polski. Można było się dowiedzieć między innymi, z jakiej linii genetycznej – z jakiej grupy pierwszych mieszkańców Europy – się wywodzimy. Ten rodzaj DNA jest prawie wyłącznie przekazywany przez kobiety – z matki na córki. Najważniejsza z prac wystawy, która bezpośrednio czerpie z badań Biobanku, złożona jest z figur pramatek w liczbie odpowiadającej rodzinom haplogrup, jakie ujawniły się na terenie Polski. Posiadają one taką samą sylwetkę, a wyznacznikiem każdej rodziny jest litera i kolor. Kolory, które w mieszaninie kostek rozrzuconych między figurami pramatek odzwierciedlają złożoność i proporcje występowania reprezentantów każdej z grup na terenie Polski. Pramatki są ustawione w kręgu, bo koło jest figurą, w którą układa się mitochondrialne DNA. Wśród pozostałych rzeźb można odnaleźć pramatkę, symboliczną kobietę, od której wywodzi się każdy z nas.

**Nauka wciąż mnie inspiruje.
Współpracując z Biobankiem
poznałam także moje szczególne,
mitochondrialne DNA, co daje
dla mojej twórczości jasną
odповідź na pytanie „Dokąd
zmierzam?”**

Frazy, 2022,
drewno osiki,
103 x 20 x 20 cm

W kręgu, 2022, drewno i ceramika patynowana i barwiona, wys. 13 cm, średnica 19 cm

Wozownia 11

Uniwersytet Łódzki
Strefa Kultury

Na Uniwersytecie Łódzkim eksplorujemy relację między kulturą i nauką. Integrujemy badaczy i ludzi kultury, inicjujemy dyskusje, animujemy społeczność. Wszystko po to, aby pomagać dostrzec nieoczywiste, zrozumieć inne i poszerzać horyzonty.

Dołącz do nas!

Uniwersytet Łódzki | University of Lodz
@unilodz #UniLodz

